

Okul öncesi Öğretmenlerinin Erken Müdahale ve Kaynaştırma Kavramları Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin ve Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Yaptıkları Öğretimsel Uyarlamaların İncelenmesi

Mümin TUFAN¹, Yakup YILDIRIM²

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin erken müdahale ve kaynaştırma gibi kavramlar hakkındaki bilgi düzeyleri ve sınıflarında yapmış oldukları öğretimsel uyarlamaların öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelenmesidir. Katılımcı grubunu, 24 ile 36 yaş aralığındaki ve en az 2 yıllık öğretmenlik deneyimine sahip, 7 okul öncesi eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri bu öğretmenlerden görüş alınarak oluşturulmuştur. Verileri elde etmek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler araştırmacılar tarafından içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, kaynaştırma uygulamalarına yönelik olarak, araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı kaynaştırma uygulamalarını yetersizliğe sahip çocukların, yetersizliğe sahip olmayan akranlarıyla aynı ortamda yer almaları ve onlarla etkileşime girmeleri olarak ifade etmişlerdir. Erken müdahale kavramına yönelik olarak, öğretmenlerin yalnızca erken müdahalenin özel gereksinimli çocuğu tanılama boyutuna yönelik görüş bildirdikleri saptanmıştır. Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu da görüşme yapılan öğretmenlerden ikisinin öğretimsel uyarlamalar ile ilgili pek fazla bilgilerinin ya da fikirlerinin olmadığını ifade etmeleridir.

Anahtar Kelimeler: Erken Müdahale, Kaynaştırma, Öğretimsel Uyarlamalar

Abstract

The main purpose of this study was to analyze preschool teachers' knowledge level about special education related terms such as early intervention and inclusion, and their educational adaptation practices in the classrooms. The participants were 7 preschool teachers in the ages of 24 to 36 with at least 2 years of teaching experience. They were chosen by using purposeful sampling model from the preschools in the city of Ankara. The data was collected through interviews with these teachers. This exploratory study employed a qualitative design, using semi-structured conversational interviews to gather rich data. A qualitative content analysis method was used to investigate certain issues or themes in detail concerning inclusive practices. Results revealed that majority of the teachers who participated in this study, explained the practice of inclusion as placing both typically developing children and children with special needs in the same setting and their interaction with each other. In terms of early intervention, it was seen that participant teachers only focused on the diagnosis of the children with special needs part of the early intervention concept. An interesting finding in this study was that two of the participant teachers honestly stated that they had very limited or almost had no idea about educational adaptation practices.

Key Words: Early Intervention, Inclusion, Educational Adaptations

GİRİŞ

Türkiye'de gelişmekte olan okul öncesi eğitimi doğrultusunda özel gereksinimli öğrencilerle ilgili erken müdahale, kaynaştırma uygulamaları ve öğretimsel uyarlamaların önemi ivme kazanmıştır.

Erken müdahale, küçük çocuklar ve onların ailelerine yönelik, eğitim amaçlarını, sağlık hizmetlerini ve sosyal hizmetleri içeren kapsamlı bir hizmetler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Howard, Williams ve Leper 2010). Erken müdahalenin amacı; doğrudan, belli bir amaca yönelik bir yöntem çerçevesinde çocuğun içinde bulunduğu koşulları ya da

¹ Öğr. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, mumintufan@gazi.edu.tr

² Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, yakupyildirim@gazi.edu.tr

kişilerle etkileşimini geliştirmeyi, güçlendirmeyi ya da değiştirmeyi hedeflemektir (Howard, Williams ve Leper 2010).

Normal gelişim gösteren çocukların yanı sıra özel gereksinimli çocuklar için de okul öncesi eğitim oldukça önemlidir. Okul öncesi eğitimde, özel gereksinimli çocuğun tüm gelişim alanlarındaki gelişimini hızlandırmak, okul yaşına geldiğinde genel eğitim ortamlarından yararlanma olasılığını arttırmak ve ailelerinin yaşadığı duygusal ve toplumsal sorunları azaltmak amaçlanmaktadır (Kırcaali-İftar, 1998). Okul öncesi dönem tüm bireylerin yaşamında önemli bir yere sahiptir. Okul öncesi dönem bireyin tüm gelişim alanlarının desteklendiği, onların ilkökula hazırlandığı, aile ile işbirliği içerisinde yürütülen bir süreçtir. Okul öncesi eğitim çağında olan çocuklara öğretilecek beceriler daha çok özbakım ve temel bilişsel beceriler olduğundan, özel gereksinimi olan çocukların normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitim almaları, daha sonraki eğitim ortamlarında olduğundan daha kolaydır. Daha ileri düzeylerdeki eğitim ortamlarında akademik becerilerin düzeyi de ağırlaştıkça özel gereksinimi olan çocukların akranlarıyla birlikte eğitim almaları da güçleşmektedir. Bu nedenle okul öncesi eğitim çağındaki özel gereksinimi olan çocuklarda bu avantajın iyi değerlendirilmesi gerekmektedir (Batu ve Uysal, 2009). Okul öncesi dönemde, mümkün olduğunca yasa ve yönetmeliklerde yer alan maddeleri uygulayarak yetersizliğe sahip çocukların yetersizliğe sahip olmayan akranları ile birlikte nitelikli ve kaynaştırma uygulamalarının amacına uygun bir şekilde eğitim almaları sağlanmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2006)'ne göre; Kaynaştırma yoluyla eğitim, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır. Diğer bir tanımda ise; kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerini, akranlarının devam ettiği okullarda ve onlarla aynı sınıflarda sürdürmesi olarak tanımlanmaktadır (Sucuoğlu ve Kargın 2006).

Kaynaştırma uygulamalarının başarılı olmasında önemli role sahip olan okul öncesi öğretmenleri; her türlü sınıf koşullarında, yetersizliğe sahip öğrencilerin normal gelişim gösteren öğrencilerin bulunduğu sınıfa kaynaştırılmasında hem sınıfın sosyal atmosferi hem de davranışları açısından güçlü bir arabulucu özelliği taşımaktadır (Dönmez, Avcı ve Aslan, 1997). Özellikle kaynaştırma uygulamaları sürecinde yer alan yetersizliğe sahip olan ve olmayan çocukların ailelerinin ve öğretmenlerin kaynaştırma sürecinin başarısında önemli bir rolü bulunmaktadır (Snyder, 1999).

Çocuğun eğitime devam ettiği her okul kademesinde olduğu gibi okul öncesi eğitim kurumlarında da yetersizliğe sahip öğrencilerin başarılı, sosyal ve kabul edilmiş olmalarını etkileyen en önemli faktörlerden biri öğretmenlerin yetersizliğe sahip öğrencilere yönelik sağladığı öğretimsel uyarlamalardır. Sınıf ortamı yalnızca normal gelişim gösteren öğrenciler için değil, aynı zamanda özel gereksinimli öğrencilerin de öğrenmelerini kolaylaştıracak, sınıfa ve etkinliklere katılımını artıracak biçimde düzenlenmelidir. Bu nedenle okul öncesi öğretmeni, yalnızca olumlu tutumlara sahip olma açısından değil, aynı zamanda sınıfın fiziksel çevresini, programı ve öğretim yöntemlerini farklı gereksinimlere göre uyarlama ve etkili sınıf yönetimi tekniklerini kullanma açısından gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Başarılı bir kaynaştırma için öğretmenin dersten önce uyarlamaları planlaması gerekmektedir. Bu planlamayı yaparken de öğretmenlerin konu, öğrenciler, sınıf ortamı, öğretmen ve uygun öğretim uygulamaları unsurlarını düşünmelidirler (Schumm ve diğ. 1994).

Özel gereksinimli çocukların okul öncesi dönemdeki eğitimlerinde erken müdahale, öğretimsel uyarlama ve kaynaştırma gibi uygulamalar, bu çocukların tüm gelişim alanlarındaki gelişimini daha üst seviyeye çıkarmada ve onların, uygun öğretimsel uyarlamalar yoluyla yetersizliğe sahip olmayan akranları ile eşit şartlarda eğitim almalarını

sağlamada bu denli önemli iken, Türkiye’de yapılan çalışmalarda bu kavramların tümünün birlikte incelendiği çalışmaların sınırlı oluşu dikkat çekmiştir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı Türkiye’deki okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin erken müdahale, kaynaştırma uygulamaları ve öğretimsel uyarlamalar ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma, okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin erken müdahale, kaynaştırma uygulamaları ve öğretimsel uyarlamalarla ilgili bilgi düzeylerini ve uyguladıkları yöntemleri belirlemek ve sonuçlara ilişkin çözüm önerileri üretmeye yönelik betimsel bir çalışmadır. Yapı itibari ile nitel araştırma yöntemleri, çalışma grubundan daha derinliğine ve daha detaylı bilgiler alınabilmesine ve incelenbilmesine imkân tanıdığından (Flick, 2006; Yıldırım ve Şimşek, 2005), bu çalışmada öğretmenlerin belirtilen konular ve karşılaştıkları güçlükler ile ilgili görüşlerinin daha detaylı ve derinlemesine incelenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Ankara il merkezindeki bağımsız anaokullarında görev yapan 7 okul öncesi öğretmeninden (n=7) oluşturmaktadır. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri, eğitim durumları, yaşları ve cinsiyetleri ile ilgili demografik bilgiler tablo halinde aşağıda sunulmuştur (Bkz. Tablo 1: Araştırmaya katılan öğretmenlerin, eğitim durumu, mesleki kıdem, yaş, cinsiyet ve medeni durumları ile ilgili bilgiler). Görüşme yapılacak öğretmenleri belirlemek için, amaçlı örnekleme (purposeful sampling) yaklaşımı kullanılmıştır.

Tablo 1: Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdem, eğitim durumu, yaş ve cinsiyetleri ile ilgili bilgiler

	Mesleki Kıdem (yıl)	Eğitim Durumu	Yaş	Cinsiyet
Öğretmen 1	7	Lisans	30	Bayan
Öğretmen 2	4	Lisans	36	Bayan
Öğretmen 3	4	Lisans	29	Bayan
Öğretmen 4	2	Lisans	25	Bayan
Öğretmen 5	5	Lisans	27	Bayan
Öğretmen 6	3	Önlisans	24	Bayan
Öğretmen 7	3	Lisans	24	Bayan

Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Aracı

Görüşmeler en yaygın olarak, yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşme ve yarı-yapılandırılmış görüşme olarak 3 şekilde gruplandırılmaktadır (Berg, 1998). Bu çalışmada veriler Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu yöntem ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek (Karasar, 2004). Görüşme genellikle bir kişiyle ya da grupla yapılan amaçlı söyleşilerdir. Ancak, görüşme sırasındaki söyleşiler, araştırmacı tarafından karşıdaki kişiden bilgi almak amacıyla yönlendirilmektedir (Patton, 1990). Araştırmada kullanılacak form araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Formda okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin erken müdahale, kaynaştırma uygulamaları ve öğretimsel uyarlamalarla ilgili bilgi düzeyleri ve uyguladıkları yöntemler ile ilgili sorular yer almaktadır. Formun geliştirilmesi için izlenen basamaklar aşağıda sıralanmıştır (Bkz. Tablo 2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Hazırlanırken İzlenen Basamaklar).

Tablo 2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Hazırlanırken İzlenen Basamaklar

Aşama 1:	Yarı yapılandırılmış görüşme formu 9 soru ile yapılandırılmıştır.
Aşama 2:	Her ana sorunun içeriğini yansıtan hatırlatıcılar alan yazını taramasından elde edilen bilgiler ışığında geliştirilmiştir.
Aşama 3:	Görüşme formu nitel araştırmalar konusunda deneyimli üç uzmana incelettirilmiş ve uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda madde ifadeleri yeniden değiştirilmiştir ve tekrar uzmanlara incelenmesi üzerine gönderilmiştir.
Aşama 4:	Tekrar uzmanlardan gelen öneriler üzerine biçimlendirilen maddeler ipuçlarıyla birlikte 9 açık uçlu sorudan oluşan son haline getirilmiştir.
Aşama 5:	Pilot çalışma için 2 öğretmene görüşme formundaki sorular sorulmuş ve anlaşılmayan ifadeler tekrar orada sorularak bazı düzeltmeler yapılmıştır. Ayrıca araştırmacı görüşme ilkelerine uyup-uymadığını test etmiştir.
Aşama 6:	Pilot çalışmadan sonra anlaşılmayan maddelerin anlaşılabilir hale getirilmesi için tekrar nitel araştırmalar konusunda deneyimli üç uzmana görüşme soruları incelettirilmiştir.
Aşama 7:	Son haline getirilen <i>Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu</i> araştırmada kullanılacağı duruma getirilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanan veriler için öğretmenlerden görüşme öncesinde yazılı izin alınarak ses kayıt cihazına kaydedilmiştir.

Veri Toplama Sürecinde Görüşmelerin yapılmasında aşağıdaki kriterler dikkate alınmıştır.

- 1) Araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmenlerle yapılan görüşmeler Flick (2006)'in de önerdiği gibi öğretmenlerin istekleri doğrultusunda rahat ifade edebilecekleri yerlerde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında öğretmenler üçüncü bir kişi tarafından rahatsız edilmemelerine özen gösterilmiştir.
- 2) Kendisiyle görüşülen öğretmenlerden önceden yazılı izin alınmıştır. Görüşülen öğretmenlere, görüşmenin ses kayıt cihazı ile kayıt edileceği bu kayıtların ve dökümlerinin araştırmacı dışında hiç kimse tarafından dinlenmesinin ya da okunmasının mümkün olmayacağı bir kez daha ifade edilmiştir.
- 3) Görüşmelerin tamamı araştırmacılar tarafından ve bire-bir olarak gerçekleştirilmiştir.
- 4) Görüşmeye başlamadan önce, her bir öğretmene araştırma sonuçlanıncaya kadar belirlenen numarayla ve bahsi geçerse çocuğunun belirlenen kod isimle anılacağı kendi isminin kesinlikle kullanılmayacağı belirtilmiştir.

Verilerin Analizi

Görüşmeler tamamlandıktan sonra, ses kayıtlarının araştırmacılar tarafından yazıya dökümü işlemine başlanmıştır. Kayıtların dökümü sırasında duyulan her konuşma duyulduğu şekliyle, hiç bir düzeltme yapılmadan ve görüşmeci-görüşülen sırasıyla yazılmıştır. Verilerin sunumunu kolaylaştırmak amacıyla her bir satıra satır numarası verilmiştir. Daha sonra bulguların sunumu sırasında, bu satır numaraları öğretmenlerin konuşmalarından yapılan alıntılarının sonuna eklenmiştir. Yapılan dökümlerden sonra araştırmacı satırlar dikkatle incelenerek araştırmanın amaçları doğrultusunda içerik analizi yönteminden yararlanılarak analiz sonucunda 4 ana tema oluşturulmuştur. Bu temalar bulgular kısmında maddeler halinde her temanın altında o tema ile ilgili bulgular yer alacak

şekilde sunulmuştur. Çalışmanın güvenilirliğinin sağlanması açısından “doğrudan alıntılara” yer verilecektir.

BULGULAR

Tema 1: Kaynaştırma Uygulamaları ve Özel Gereksinimli Olan ve Olmayan Çocuk Açısından Kaynaştırma Uygulamalarının Olumlu ve Olumsuz Etkileri

- *Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili görüşler*

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 3, öğretmen 4, öğretmen 5, öğretmen 6 kaynaştırma uygulamaları ile ilgili olarak özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, ihtiyacı olmayan bireylerle aynı ortamlarda bulunmalarının ve birbirleriyle etkileşimde bulunmalarının faydaları üzerinde durmuşlardır. Öğretmen 4 konu ile ilgili olarak “*kaynaştırma ihtiyacı olan, eksik yönleri bulunan bireylerin topluma bir nebze uyumunu gerçekleştirmek, onlara daha sonraki hayatlarında da kolaylık sağlamak için uygulanan bir eğitim*” olduğunu söylemiştir. Öğretmen 6 kaynaştırma uygulamaları ile ilgili olarak “*özel gereksinimleri olan özel eğitim diye adlandırılmış çocukların yaşlıları ile aldığı eğitim öğretim*” tanımını kullanmıştır.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 2 ve öğretmen 7 kaynaştırma uygulamalarını, yetersizliğe sahip çocukların, yetersizliğe sahip olmayan akranları ile aynı ortamda yetersizliklerinin tür ve derecesine bağlı olarak düzenlenen programlar ve materyallerle eğitim alması olarak belirtmişlerdir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 7 “*engelli çocukların, engelli olmayan çocuklarla aynı ortamda kendi gereksinimlerine uygun program ve materyal sağlanarak aldıkları özel eğitim*” olarak açıklamıştır. Öğretmen 2 de kaynaştırma uygulamalarını “*engelli veya normal çocukların sosyal ve eğitsel yönden bireyselleştirilmiş eğitim programlarından yardım alarak çocukların bütünleştirilmesi*” olarak tanımlamıştır. Kaynaştırma uygulamalarının özel gereksinimli olan ve olmayan çocuk açısından olumlu ve olumsuz etkileri konusuna katılımcı öğretmenler farklı açılardan yaklaşmışlardır.

- *Kaynaştırma Uygulamalarının Özel Gereksinimli Çocuklara Olumlu Etkileri;*

Kaynaştırma uygulamalarının çocukların kendilerine güven duymalarını, sorumluluk almalarını, kurallara uymalarını, sosyalleşmelerini, akranları ile iletişim kurmalarını, grup içinde hareket edebilmelerini, yetersizliği olmayan akranlarını örnek almalarını sağladığını belirtmişlerdir. Öğretmen 2 “*özel gereksinimli çocukların kendilerine güven duymaları, grup içinde hareket edebilmeleri, takdir edilme gibi sosyal değerleri gelişir*” ifadesini kullanmıştır. Öğretmen 6 konu ile ilgili olarak “*özel eğitim gerektiren bireyin kendi yaşlılarıyla yapılan paylaşımları, onları örnek alması ve davranışlarını onlar gibi sergilemesi*” şeklinde bir ifade kullanmıştır.

- *Kaynaştırma Uygulamalarının Özel Gereksinimli Çocuklara Olumsuz Etkileri;*

Konu ile ilgili olarak görüşmeye katılan öğretmenlerden sadece öğretmen 3 ve öğretmen 7 konu ile ilgili düşüncelerini dile getirmişlerdir. Öğretmen 3 “*özel gereksinimli öğrenci okulun ilk başlarında kendini diğer çocuklara göre eksik hissetmektedir.*” diyerek düşüncelerini dile getirirken; öğretmen 7 ise, “*özel gereksinimli öğrencilerin duygusal açıdan, yeterlilik açısından kendilerini kıyaslama yapmalarına neden olarak olumsuz taraflarda ortaya çıkabilir*” demıştır.

- *Kaynaştırma Uygulamalarının Normal Gelişim Gösteren Çocuklara Olumlu Yanları;*

Konu ile ilgili olarak görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 5, öğretmen 7 kaynaştırma uygulamalarının normal gelişim gösteren çocuklara bireysel farklılıkları anlama, model olma, sorumluluk alma, empati kurma, kabul etme,

yardımlaşma konularında olumlu etkilediğini belirtmişlerdir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 5 *“normal çocukların kendisinden farklı insanları kabullenmelerini, başkalarına yardımcı olmalarını, insanlar arasında ayırım yapmamayı öğrenir”* diyerek düşüncelerini dile getirmiştir. Öğretmen 2 *“kaynaştırma uygulamaları normal çocukların model olma, sorumluluk, hoşgörü açısından ve kendi zayıf yönlerini giderme açısından önemlidir”* demiştir.

- *Kaynaştırma Uygulamalarının Normal Gelişim Gösteren Çocuklara Olumsuz Yanları;*

Konu ilgili olarak görüşmeye katılan öğretmenlerden sadece öğretmen 4, öğretmenin sınıf içinde özel gereksinimli çocuğa fazla zaman ayırmasından dolayı sınıftaki diğer öğrencilere vakit ayıramama ile karşı karşıya kalabileceklerini belirtmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 4 *“sınıftaki normal öğrenciler, özel gereksinimli çocuğa harcanan çaba ve enerjiden dolayı yeterli yıldan mahrum kalabiliyor”* demiştir.

Tema 2: Erken Müdahale ve Erken Müdahalenin Çocuğa ve Aileye Etkileri

Erken müdahale ile ilgili olarak görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 7, öğretmen 1, öğretmen 4, öğretmen 5 ve öğretmen 3, özel gereksinimlerin fark edilmesinin çocuğun gelişimini doğrudan etkileyen faktör olduğunu söylemişlerdir. Öğretmen 2 konu ile ilgili olarak *“özel gereksinimi olan çocukların gerekli görüşmeler yapılarak destek alınmasının sağlanması gerektiği”* şeklinde bir fikir beyan etmiştir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 5 ve öğretmen 3, erken müdahalenin erken teşhis olduğunu belirtmişlerdir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 5 *“Çocukların gelişim özelliklerinde belli kritik dönemler vardır. O dönemde çocuğu teşhis edebilirsek çocukların hazır bulunuşluklarından dolayı işimiz kolaylaşır”* demiştir.

Öğretmenlerden öğretmen 1 ve öğretmen 6 erken müdahalenin bir doktor ya da uzmanla işbirliği içerisinde yapılması gerektiğini söylemişlerdir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 6, *“Çocuk doğumdan sonra ve ilkökul çağına kadar süre içerisinde yaşltlarına göre farklılık gösteriyorsa bir doktora veya uzmana başvurulması gerektiğini”* söylemiştir.

Erken müdahalenin çocuğa ve aileye olumlu ya da olumsuz etkileri konusuna yönelik olarak araştırmaya katılan tüm öğretmenler, erken müdahale ile çocukların gelişimsel olarak yetersiz olduğu yönlerin erken fark edilmesinden ve gerekli eğitim uygulamalarının yapılmasından dolayı çocuklar açısından gelişim sürecinin daha olumlu bir biçimde devam edebileceğini vurgulamışlardır. Bulgu ile ilgili olarak öğretmen 1, *“erken müdahalede çocuğun gelişim yetersizliği, erken fark edildiği için gerekli eğitim uygulamaları da erken uygulanmış olur. Dolayısıyla özel eğitim ihtiyacı olan çocuğun bilişsel, dil, sosyal ve motor gelişim alanlarını destekleyici etkinlikler erken uygulanacağından kalıcılığı, öğrenme ve gelişim süreci daha etkin ve verimli olacaktır”* diyerek ilgili düşüncelerini belirtmiştir. Öğretmen 5, öğretmen 3 ve öğretmen 4, erken müdahalenin aileler açısından olumsuzluk içerebileceğini ve ailelerde bazı duygusal reddetmeler yaratabileceğini, ailelerin kabullenmeme ve yanlış tutum sergileme gibi davranışlarda bulunabileceğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 5, *“Aile bireylerinin bu durumdan duygusal olarak çok etkileneceğini”* söylemiştir. Öğretmen 4, *“Aileye olumsuz bir etkisi olduğunu düşünmüyorum. Ama sürecin başlarında aile reddedebileceğinden ve kabullenmeyeceğinden olumsuz tepkiler verebilir. Bu da hem onlara, hem yönlendiriciye olumsuz yansıyabilir. Onun dışında ilerleyen zamanda gayet olumlu geçeceğini düşünmekteyim”* demiştir. Öğretmen 3 ise; *“Aile ilk başlarda kabullenmeyebilir ve yanlış tutumlar sergileyebilir. Bu aile ve çocuk açısından olumsuz olarak görünse de erken müdahalenin aile ve çocuk üzerindeki etkisinin büyük olduğunu”* söylemiştir.

Tema 3: Sınıfta Özel Gereksinimli Çocuğu Fark Etme - Aileyi Yönlendirme

Görüşmeye katılan öğretmenlerin tamamı sınıflarında öğrenim gören özel gereksinimli çocuğu eğitim sürecinde gözlemleyerek fark ettiklerini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 5 *“öncelikle o çocuğu (özel gereksinimli olduğu düşünülen çocuğu) ciddi anlamda gözlemlerim ve gözlemlerimi kâğıda mutlaka dökerim.”* diyerek düşüncelerini belirtmiştir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerin tamamı, sınıflarında eğitim alan çocukların özel eğitime gereksinimleri olup olmadığını gözlemleyerek fark ettiklerinde, varsa okulun rehberlik servisi ile iletişime ve işbirliğine geçtiklerini ifade etmişlerdir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 3, *“sınıfta özel eğitime ihtiyacı olan bir çocuğu fark edersem varsa okul rehberlik servisine çocuğu yönlendiririm, rehberlik öğretmeniyle işbirliği yaparak çocuğa en uygun yöntemi belirlerim”* demiştir. Aileyi yönlendirme konusunda görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 4, öğretmen 5, öğretmen 7 sınıflarında özel gereksinimli çocuğu fark ettiklerinde aileyi okulun rehberlik servisi ile görüştürerek bir uzmana yönlendirdiklerini vurgulamışlardır. Konu ile ilgili olarak öğretmen 7 *“aileyi çağırarak rehberlik öğretmeni ile beraber aileye bilgi veririm, neler yapılabileceği, nasıl yardım alınabileceği ile ilgili konuşur ve konu ile ilgili araştırma yaparım. Son olarak ta uzman birinin görmesi için çocuğu ve aileyi yönlendiririm”* diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Tema 4: Özel Gereksinimli Çocuklara Yönelik Öğretimsel Uyarlamalar

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 6, öğretmen 2, öğretmen 3, öğretmen 1, öğretmen 5 ve öğretmen 7, sınıflarındaki özel gereksinimli çocuklara yönelik öğretimsel uyarlamaların tanımı ile ilgili olarak, sınıfın fiziksel ortamı ve eğitim planı temelindeki etkenlerin özel gereksinimli çocukları baz alarak imkânlar dâhilinde onlara göre düzenlenmesi ve uyarlanması olarak tanımlamışlardır.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 7 *“Öğretmenin sınıfında özel eğitime ihtiyacı olan / özel eğitim alan çocuğu düşünerek, yaptığı plan ve programda düzenlemeler yapmasıdır”* demiştir. Öğretmen 3 *“yetersizliği olmayan çocuklara hazırlanmış olan plan ve programın özel gereksinimi olan kaynaştırma uygulamasına devam eden çocuklara göre uyarlanması ve düzenlenmesi diye adlandırmak istiyorum”* demiştir.

Öğretmen 4 ve öğretmen 5, öğretimsel uyarlamaların tanımı ile ilgili olarak yeterli bilgilerinin olmadığını belirtmişlerdir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 4 *“Öğretimsel uyarlama kavramı hakkında açıkçası pek net bir bilgim yok”* diyerek ve öğretmen 5, *“öğretimsel uyarlama kavramının tam olarak anlamını bilmiyorum.”* diyerek düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 3, öğretmen 5, öğretmen 6 ve öğretmen 7, sınıfın fiziksel ortamı temelindeki uyarlamalar açısından özel gereksinimli çocuklara yönelik olarak fiziksel ortamın onların rahat hareket edebileceği bir biçimde düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 5, *“fiziksel ortam ve etkinlikler çocuğun gereksinimi olan durumlar için hazırlanmalı, bedensel engeli olan bir çocuk için rahat hareket edebileceği ve zarar görmeyeceği bir alan oluşturulmalı”* demiştir. Öğretmen 5, *“Sınıf ortamı özel gereksinimli çocukların da öğrenmelerini kolaylaştıracak, sınıfa ve etkinliklere katılımını arttıracak şekilde düzenlenmelidir. Örneğin; bedensel gelişim geriliği olan bir çocuk için; oyunlar düzenlenerek uygulanabileceğini”* söylemiştir. Öğretmen 6, *“fiziksel koşullar ve çevre özel gereksinimli çocuklara göre uyarlanmalıdır. Örneğin; işitme engelli çocuk için görmeye yönelik etkinlik ve ses seviyesi daha yüksek olacak şekilde bir ortam yaratılması”* gerektiğini söylemiştir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1 ve öğretmen 5 özel gereksinimli çocuklar için yapılabilecek genel öğretimsel uyarlamalar konusunda; Bireysel Eğitim Programı (BEP) hazırlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 *“Öğretimi planlarken özel eğitime ihtiyaç duyan çocuğun ve sınıfın gereksinimlerine göre öğretim uygulanarak kaynaştırma uygulamasındaki çocuğa diğer çocuklardan farklı olduğu”*

hissettirilmemelidir. Ayrıca kaynaştırma uygulamasındaki çocuk için BEP hazırlanır, bu plana göre etkinlikler düzenlenir” demiştir. Öğretmen 5 “öncelikli olarak gereksinimi olan konular başta olmak üzere BEP hazırlanmalıdır.” diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bulgularından ortaya çıkan sonuçlara göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu kaynaştırma uygulamalarını yetersizliğe sahip çocukların, yetersizliğe sahip olmayan akranlarıyla aynı ortamda yer almaları ve onlarla etkileşime girmeleri olarak ifade etmişlerdir. Ancak kaynaştırma uygulamalarının amaçları arasında yetersizliğe sahip çocukların, yetersizliğe sahip olmayan akranlarını gözleme, model alma, işbirliği kurma, paylaşma ve karşılıklı iletişim kurabilme fırsatlarından yararlanabilmesi yer almaktadır (Mooney 2011, Downing 2008). Salend (2011) de yetersizliğe sahip çocukların öğrenme sonucunda davranışlarını kazandığını, çocukların akranlarını ve yetişkinleri gözleyerek ya da onların davranışlarına öykünerek davranışlarını biçimlendirdiğini, dolayısıyla yetersizliğe sahip olmayan akranlarının yer aldığı ortamlar içerisinde onlarla birlikte olduğu ölçüde toplumun beklentilerine uygun davranışları edinebileceklerini belirtmektedir. Dolayısıyla bu bilgiler ışığında araştırmaya katılan öğretmenlerimiz kaynaştırma uygulamalarının amaçlarını ve işleyişini tam anlamıyla anlamlandıramamışlardır.

Kaynaştırma uygulamalarının okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli olan ve olmayan çocuklar üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkileri konusunda, uygulamaların özel gereksinimli çocuklara olumlu etkilerine yönelik olarak kaynaştırma uygulamalarının çocukların kendilerine güven duymalarını, sorumluluk almalarını, kurallara uymalarını, sosyalleşmelerini, akranları ile iletişim kurmalarını, grup içinde hareket edebilmelerini ve yetersizliği olmayan akranlarını örnek almalarını sağladığı tüm öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu, bir grup çalışmanın (Barrafato, 1998; Diamond & Carpenter, 2000; Holahan ve Costenbader, 2000) sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Bu çalışmaların sonuçlarında; okul öncesi kaynaştırma uygulamalarının, yetersizliğe sahip çocukların sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkilediği, bilişsel, öz bakım, motor gelişim alanlarında önemli gelişimler gösterdikleri belirtilmiştir.

Okul öncesi eğitimde kaynaştırma uygulamalarının özel gereksinimli olmayan çocuklar açısından olumlu etkilerine yönelik olarak ise araştırmaya katılan öğretmenler, kaynaştırma uygulamalarının özel gereksinimli olmayan çocukları, bireysel farklılıkları anlama, model olma, sorumluluk alma, empati kurma, kabul etme, yardımlaşma konularında olumlu etkilediğini belirtmiştir. Bu bulgu alanyazındaki diğer araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir (bkz. Diamond, Hestenes, Carpenter, & Innes, 1997; Diamond & Carpenter, 2000; Diamond, 2001).

Öğretmenlerin erken müdahale ve aileyi yönlendirme temasına ilişkin olarak; bazı öğretmenler özel gereksinimlerinin fark edilmesinin çocuğun gelişimini doğrudan etkileyen bir faktör olduğunu söylemişlerdir. Bazıları ise; erken müdahalenin erken teşhis olduğunu vurgulamışlardır. Çocuktaki özel gereksinimlerin erken fark edilmesinin öğretmenin ve ailenin işini kolaylaştırabileceğini ancak aile ile işbirliği yapılırken ailenin durumdan duygusal olarak etkilenebileceğinden dolayı durumun uzman desteğiyle aktarılması gerektiğini de belirtmişlerdir. Howard, Williams ve Leper (2010) çalışmalarında erken müdahaleyi küçük çocuklar ve onların ailelerine yönelik, eğitim amaçlarını, sağlık hizmetlerini ve sosyal hizmetleri içeren kapsamlı bir hizmetler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Yine, Howard, Williams ve Leper (2010) e göre erken müdahalenin amacı; doğrudan, belli bir amaca yönelik bir yöntem çerçevesinde çocuğun içinde bulunduğu koşulları ya da kişilerle etkileşimini geliştirmeyi, güçlendirmeyi ya da değiştirmeyi hedeflemektir. Bu araştırma doğrultusunda öğretmenlerin yalnızca erken müdahalenin özel gereksinimli çocuğu tanılama boyutuna yönelik görüş bildirmişlerdir.

Oysaki erken müdahale yalnızca çocuktaki yetersizlikleri fark etmek olarak değil, çocuktaki yetersizlikleri gerekli öğretimsel ve eğitimsel düzenlemeleri de yapacak şekilde en aza indirmeyi amaçlayan bir bütün olarak düşünölmelidir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden beş tanesi özel gereksinimli öğrencilere yönelik olarak yaptıkları öğretimsel uyarlamalar ile ilgili olarak sınıfın fiziksel ortamı ve eğitim planı temelindeki etkenlerin özel gereksinimli çocukları temel alarak imkânlar dâhilinde onlara göre düzenlenmesi ve uyarlanması olarak tanımlamışlardır. Friend ve Bursuck (2002) öğretimsel uyarlamaları, akranlarından farklı eğitim gereksinimleri olan öğrencilerin sınıf içinde gerçekleştirilen etkinliklere katılımını artırmak için çeşitli düzenlemelerin, değişikliklerin yapılması süreci olarak tanımlamışlardır. Bu değişiklikler; sınıfın düzenlenmesinde, öğrenci gruplarının oluşturulmasında, öğretim materyalleri ve yöntemlerinde yapılan değişikliklerdir.

Bu bilgilerden hareketle öğretimsel uyarlamanın sınıfın fiziki ortamını tamamıyla değiştirme olarak adlandırılması yerine mevcut düzen içerisinde öğretmenin bilgi birikimi ve uyguladığı yöntemler doğrultusunda farklı düzenlemelerle özel gereksinimli çocuklarında diğer akranlarıyla birlikte dengeli bir biçimde sürece aktif olarak katılımını sağlamak için yapılabilecek değişiklikler olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri alanyazın ile paralellik içermektedir. Bir öğretmenin önemli mesleki özelliklerinden birisi yaratıcı olmasıdır. Bu yaratıcılık kapsamında öğretmenler mevcut imkânlar dâhilinde özel gereksinimli çocuklar için yapılabilecek en yararlı uyarlamaları tasarlayabilmeli ve hayata geçirebilmelidirler.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu da görüşme yapılan öğretmenlerden ikisinin öğretimsel uyarlamalar ile ilgili pek fazla bilgilerinin ya da fikirlerinin olmadığını ifade etmeleridir. Bu öğretmenlerin diğer açıklamalarından hareketle öğretimsel uyarlama konusunda istekli oldukları ancak konuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarından dolayı herhangi bir uyarlama yapamadıkları sonucuna ulaşılabilir.

Barbara ve diğerleri (1998)'nin kaynaştırma sınıflarındaki özel gereksinimli öğrenciler için öğretimde bazı uyarlamaların yapılması ve sınıfta uygulanması ile ilgili yaptıkları çalışmada, özel gereksinimli öğrenciler genel eğitim sınıflarına dâhil edildiklerinde, sınıf öğretmenlerinin sınıfın tümü için uyguladıkları geleneksel stratejileri bireyselleştirilmiş uyarlamalara tercih ettiklerini tespit etmişlerdir. Sebep olarak ise öğretmenlerin konu hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmaması ve bu konuda okul desteğinin az olmasını belirtmişlerdir. Bunların yanında öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenciler için bazı uyarlamalar yapılmasına olumlu baktıklarını ama sınıflarına öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler getirildiğinde geleneksel öğretim metotlarını değiştirmedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuç da öğretmenlerden elde edilen bu bulgu ile paralellik göstermektedir.

Öğretmenlerin bireysel farklılıkları daima dikkate alması ve sınıf yönetimini katı disiplinsel uygulamalarla oluşturmak yerine, kuralları birlikte belirlenen, bütün çocuklara hitap eden ve düşüncelerin serbestçe ifade edilebildiği eğitim ortamları oluşturmaları, hem kendileri hem de çocuklar açısından faydalı olacaktır.

ÖNERİLER

Araştırmada ortaya çıkan sonuçlara yönelik olarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Okul öncesi eğitim öğretmenlerine kaynaştırma uygulamaları ile ilgili hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi eğer düzenleniyorsa artırılması ve alan uzmanlarından bilgi almalarının sağlanması faydalı olabilir.
- Kaynaştırma uygulamaları yapılan okul öncesi eğitim kurumlarında daha çok özel eğitim destek hizmetleri sağlanabilir.

- Öğretmenler okul rehberlik servisi gözetiminde aileler ile daha sıkı bir işbirliği içerisine girerek çocukların gelişimlerinin tüm açılardan dikkatle izlenmesini ve değerlendirilmesini sağlamalıdır.
- Okul öncesi sınıflarının fiziki ortamlarının sınıftaki özel gereksinimli çocuğun özelliklerine göre de rahat ve etkin kullanılabilir biçimde düzenlenmesi kaynaştırma uygulamalarının etkisini daha da arttırabilir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarındaki rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Barbara, J. ve digerleri. (1998). Implementing Instructional Adaptations for Students with Disabilities in Inclusive Classrooms. *Remedial and Special Education*. Vol.19, Issue 2.
- Barrafato, A. (1998). *Inclusion at the Early Childhood Level: Supports Contributing to its Success*. Concordia University, Montreal, Quebec, Canada.
- Batu, S., Uysal, A. (2009). Günümüz Sınıflarına Engelli Çocukların Katılımını Destekleme. G.Akçamete (Ed.), *Özel Eğitim (Ünite3,117)*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Berg, B. L. (1998). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. Boston: Allyn And Bacon.
- Diamond, K. E. (2001). Relationships Among Young Children's Ideas, Emotional Understanding, and Social Contact with Classmates with Disabilities, *Topics in Early Childhood Special Education*, 21-2, 104.
- Diamond, K. E., Carpenter, E.S. (2000). "Participation in inclusive preschool programs and sensitivity to the needs of others." *Journal of Early Intervention*, 23 (2), 81-91.
- Diamond, K. E., Hestenes, L. L., Carpenter, E. S. & Innes, F. K. (1997). Relationships between enrollment in an inclusive class and preschool children's ideas about people with disabilities. *Topics in Early Childhood Special Education*, 17(4), 520-536.
- Downing, J. E. 2008. *Including students with severe and multiple disabilities in typical classrooms: Practical strategies for teachers. (3th Edition)*. Baltimore (MD): Brookes Publishing Co.
- Dönmez, B. N., Avcı, N. ve Aslan, N. (1997) *İlk ve Ortaöğretim Kurumu Öğretmenlerinin Engellilere ve Kaynaştırmaya İlişkin Bilgi ve Görüşleri*. I. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongre Bildiri Kitabı. 10-12 Eylül, Eskişehir.
- Flick, U. (2006). *An Introduction to Qualitative Research (3th Edition)*. London: Sage, Publications.
- Friend, M., Bursuck, W.D. (2002). Including Students With Special Needs. Boston: Allyn Bacon." Aktaran: Sucuoğlu, B., Kargın, T. *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları. 2006
- Holahan, A, Costenbader, V. (2000). "A comparison of developmental gains for preschool children with disabilities in inclusive and self-contained classrooms." *Topics in Early Childhood Special Education*, 20 (4), 224-235.
- Howard, V., Williams, B., Lepper, C. (2010). *Very Young Children With Special Needs: A Foundation for Educators, Families and Service Providers (4th Ed.)* Upper Saddle River, N.J: Pearson Education.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 12. Basım*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Kırcaali-İftar, G. (1998). Erken Çocukluk ve Okul Öncesi Dönemlerinde Özel Eğitim. S. Eripek (Ed.). *Özel Eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Laura Rae Mooney (2011) *Inclusive Education for Students With Severe Disabilities: Illuminating The Issues, Graduate Division Of Educational Research Calgary, Alberta*
- Millî Eğitim Bakanlığı (2006). *Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Patton, M. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*, Beverly Hills, Ca: Sage.
- Salend, S. J. (2011). *Creating inclusive classrooms: Effective and reflective practices (7th ed.)*. Columbus, OH: Pearson Education.
- Schumm, T.E., Vaughn, S. (1991). Making Adaptations For Mainstreamed Students General Classroom Teachers Perspectives. *Remedial and Special Education*, 12,18-27"
- Akt.Özmen, R. Güzel (2004) " Kaynaştırma Ortamlarında Öğretimsel Düzenlemeler," (Edit. : Ayşegül Ataman) *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Sucuoğlu, B., Kargın, T. (2006). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları. Yaklaşımlar, Yöntemler Ve Teknikler*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Yıldırım, A., Simsek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (5. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

An Analysis of Preschool Teachers' Knowledge Level on Early Intervention and Inclusion and Their Educational Adaptation Practices for Children with Special Needs

Summary

Mümin Tufan³, Yakup Yıldırım⁴

PURPOSE

Increasing rate of working mothers has made early childhood education a lot more important all around the world and in Turkey. Starting with this new trend, professional people had chance to work with this young population. Hence, they had chance to make early diagnoses of children with special needs. This development lead to the practices such as mainstreaming and early intervention of children with special needs, inclusive practices and educational adaptations have become more common. It is widely accepted that the teachers and the families, who have children with and without special needs, have an important role in the process of inclusion and its success. Especially, teachers with positive attitudes and sufficient knowledge can use their knowledge and experiences for the success of inclusion. They also can make physical and educational arrangements for the children's specific needs and features.

Despite the importance of early intervention and educational adaptations in the process of inclusion for young children, there are not many studies found which are focusing on all these three topics together in Turkey. Therefore, the aim of this study was to see and analyze Turkish preschool teachers' practices, knowledge, and their point of views related to early intervention, inclusion, and educational adaptation practices.

METHOD

In this study, qualitative research method was used and the data was analyzed using content analysis method. This qualitative study aims to find out about preschool teachers' knowledge about early intervention, inclusion, and their educational adaptation practices. It also aims to create solutions in this process for preschool teachers.

The participants were 7 preschool teachers in the ages of between 24 and 36 with minimum 2 years of teaching experience. They were chosen by using purposeful sampling model from a preschool in the city of Ankara.

The data was collected through semi-structured interview technique. During interviews the answers were carefully written down by the researchers. The data was analyzed carefully by using qualitative content analysis method and the themes were constructed. Participants' answers were put down in the paper with no changes made. Direct quotations were used due to the reliability of the study.

RESULTS AND DISCUSSION

Results revealed that majority of the teachers who participated in this study, explained the practice of inclusion as placing both typically developing and children with special needs in the same setting and interact with each other. But as the purpose of inclusive practices, they stated that children with special needs have to observe, take model, share and

³ Ph.D. Lecturer, Gazi University, Faculty of Education, mumintufan@gazi.edu.tr

⁴ Res. Assist., Gazi University, Faculty of Education, yakupyildirim@gazi.edu.tr

establish communication with typically developing children. Therefore, the participating teachers were not found fully understand the purpose of the inclusive education.

According to the participant teachers, inclusive practices have some positive effects on children with special needs such as self confidence, taking responsibility, obeying the rules, becoming more social, interacting with peers, acting with the group and taking their typically developing peers as role models. This finding is found very consistent to the other studies in the field (e.g. Barrafato, 1998; Diamond and Carpenter, 2000; Holahan and Costenbader, 2000). The results of these studies also showed the positive effects of inclusive practices on disabled children's social development. Hence, children showed very high level of improvements in cognitive development, self-help skills development, and psychomotor development as well.

Another finding, which was very consistent with the researches in the field, (e.g. Diamond, Hestenes, Carpenter, & Innes, 1997; Diamond & Carpenter, 2000; Diamond, 2001) was that in terms of the positive effects of the inclusive practices to the children with special needs; participant teachers thought that typically developing children would learn about the individual differences, being role models, taking responsibility, acceptance, empathy, and helping others through inclusive practices.

The early diagnosis of the special needs of the children can be helpful to both the teacher and the family, but, because of the emotional factors, the situation needed to be told to the family along with a specialist. In terms of early intervention, it was seen that participant teachers only focused on the diagnosis of the children with special needs part of the term. However, early intervention should be seen as it is a whole, it is not only noticing the special need in children, but also decreasing the severity level or impact of this need by making some educational arrangements or improvements. Due to this reason, it may easily be said that the participant teachers in this study did not have very detailed information (in depth knowledge) about the early intervention term.

An interesting finding in this study was that two of the participant teachers honestly stated that they had very limited or almost had no idea about educational adaptation practices. Considering their answers to given questions, they seemed that they want to do some educational adaptations for children with special needs; however, they cannot be competent due to their insufficient knowledge. Similar to this finding Barbara at all. (1998) found that teachers had positive views about making educational adaptations for children with special needs, however, when they were given learning disabled kids, they could not change their traditional teaching methods.